

РЕЦЕНЗИЈА

Назив књиге: *Симболички сукоби око причешћа у Србији за време пандемије*
 Аутор: др Милош Јовановић, Филозофски факултет у Нишу

Рукопис под називом *Симболички сукоби око причешћа у Србији за време пандемије*, колеге Милоша Јовановића, представља занимљиву и важну социолошку студију која идентификује и објашњава проблеме и тематику која је релевантна не само у социолошким, већ и у другим друштвено-научним (психолошким, културолошким, медијским, филозофским, антрополошким, лингвистичким) истраживањима. Ради се наиме, о проблему друштвених и дискурзивних конструкција симболичких структура и поредака. Једноставније говорећи, тема ове књиге су проблеми и питања у вези са друштвеном конструкцијом стварности.

Како и сам аутор наводи, у књизи су проблематизоване конструкције симболичких структура и поредака, праксе репрезентације и представе стварности. И оне постају предметом анализе у контексту једне од жучних дебата у јавности коју је подстакло организовање причешћа у време пандемије КОВИД-19. У питању је конкретан случај причешћа из Саборне цркве у Новом Саду који је попут грудве снега изазвао „лавину“ медијских извештаја и различитих коментара у марту 2020. године. Питање које је аутор отворио је, на који начин је један вишеструко важан религијски ритуал постао предметом симболичких и културних борби у којима се огледају и кроз које се преламају важни друштвени проблеми у Србији, а посебно друштвене поделе и сукоби (генерално, локалног и глобалног, традиционалног и савременог, итд.). Атмосфера страха и неизвесности у посебним друштвеним околностима пандемије створила је додатне негативне друштвене услове, и чини се омогућила интензификацију и продубљивање већ постојећих поларизација и сукоба у друштву.

Аутор је, као искусан истраживач, показао не само озбиљно познавање и упућеност у релевантне теорије и литературу, већ и одличну упознатост са методологијом и начином извођења емпиријског социолошког истраживања. Теоријску синтезу је успео да изведе и постави оквир за своје истраживање повезујући филозофско-социолошки феноменолошки оквир (Хусерла и Шица), односно Бурдијеву теорију борби око класификације, уз концептуализацију симболичких граница Мишел Ламон. Синтеза и иновација је у овом истраживању изведена и на методолошком нивоу. Наиме, аутор је успео, анализирајући различите медијске извештаје, чланке, напise и статусе, користећи мултимедијалан простор интернета, да прикупи грађу и припреми корпус за једну посебну врсту нетнографске анализе. То је, колико је мени познато, врло важна истраживачка новина и једно од обележја које ово истраживање чини оригиналним, јер нико до сада (бар не у оквиру социолошке академске заједнице) није урадио истраживање на такав начин. Даље, особеност и оригиналност истраживања произлази из чињенице да је аутор успео да кроз један врло специфичан и конкретан случај, изведе прецизну анализу и покаже релевантност проблематике из више дисциплинарних оквира социологије. Наиме, ова студија се може читати и као оглед из социологије религије, оглед из социологије културе, оглед из социологије знања, оглед из социолошког истраживања дискурса, медија и морала. То је потврда не само искуства и познавања наведених дисциплина, већ и специфичне научне вештине.

Налази истраживања у овој књизи су потврда да је друштво савремене Србије дубоко подељено, посебно око питања вредности, морала и културе. Сукоби у том смислу се, како можемо видети и на случају који је истраживао Милош Јовановић и даље продубљују и интензивирају. Овакве студије у том смислу имају посебну важност. Наиме, јаснији увиди у социо-културне интерпретације друштвене стварности – посебно у околностима опасности које постоје због ширења заразе – могу да имају вишеструко „лековита” дејства. Јер, један од циљева научног, објективног истраживања друштвених проблема управо је њихово решавање – које на жалост, не могу да спроведу социолози али треба да дају свој допринос. Такође, борба против пандемије и ефикасније санирање њених последица по заједницу, може да буде ефикасније уколико је сама та заједница у могућности да добије што више резултата научних истраживања, уместо збуњујућих и противречних информација, лажних вести и гласина којима смо – живећи у савременом медијском окружењу – све више изложени. Коначно, резултати овог истраживања имају посебан и вишеструк значај за саму социолошку заједницу и академску јавност, јер представљају истраживање које не само да добро документује један важан сегмент наших живота у добу пандемије, већ представља и добру основу за постављање нових питања и дискусије. У том смислу је ова књига подстицајна и представља добру референцу за нова истраживања.

Поред наведеног, студија Милоша Јовановића садржи и низ других елемената који је квалификују као значајну социолошку студију и верујем да ће бити подједнако значајна и студентима и истраживачима. Имајући у виду све претходно наведено, предлагем објављивање овог рукописа у форми у којој је понуђен.

У Новом Саду, 20.04.2022.

Рецензент

Проф. др Душан Ристић
Филозофски факултет,
Универзитет у Новом Саду

